

Jachtstatistieken in Nederland

F.J. Leeuwenberg

tekening: Ko van den Broecke.

Wildstandinventarisatie

De Nederlandse aanzet tot de jachtstatistiek, als onderdeel van een algehele wildstandinventarisatie, is tot stand gekomen in het najaar van 1977. De jagers, jachtopzichters en terreinbeheerders leveren een belangrijke bijdrage aan de wildstandinventarisatie. Zij verstrekken vrijwel allen op basis van vrijwilligheid de informatie over hun wildbeheer en het biotoop (zie kaart 1 en 2).

Gezien de korte periode waarover dit onderzoek zich uitstrekt is het nog niet mogelijk u volledig wetenschappelijk verantwoorde gegevens voor te leggen.

Wel zal hier een beknopte uiteenzetting gegeven worden over hoe ons inventarisatiesysteem is opgebouwd en hoe er over wordt gedacht om in de nabije toekomst de resultaten te interpreteren en aanpasbaar te maken voor soortgelijke inventarisaties in binnen- en buitenland.

Onze wildstandinventarisatie kan in drieën verdeeld worden:

1. verspreiding naar plaats en periode
2. wildtellingen
3. afschotstatistieken

1. Het eerste onderdeel, de verspreiding, betreft het vastleggen van de actuele en waar mogelijk de historische verspreidingspatronen op kaart.

Daarvoor is het van belang dat de verspreidingskaarten volgens een uniform systeem worden weergegeven. Voorbereidingen

De tekst van de voordracht gehouden door F.J. Leeuwenberg, medewerker wildstandinventarisatie bij de Directie Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw en Visserij, op de Internationale Bijeenkomst voor Wildinventarisatie te Trujillo, Spanje op 20 en 22 mei 1981 is voor onze lezers zonder commentaar woordelijk afgedrukt.

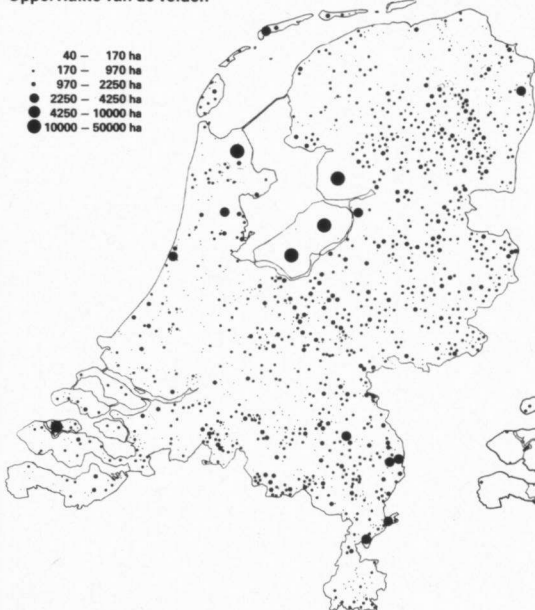
worden getroffen om alle 1500 terreinen, waar de gegevens vandaan komen (zie kaart 1 en 2), te coderen naar het uurhok, waarin ze gesitueerd zijn. Om praktische redenen is gekozen voor het 5 bij 5 km grid (= 2500 ha). Nu wordt de verspreiding nog per gemeente aangegeven. Sinds kort wordt hierbij samengewerkt met andere overheden, instituten en verenigingen. *) Een voorbeeld van de huidige verspreidingsweergave van het Ree en de Muskusrat ziet u op afgebeelde plaatjes. Het verspreidingsgebied van beide is de laatste decennia toegenomen.

2. Het tweede onderdeel van de inventarisatie betreft de tellingen van enkele diersoorten, waarbij dit mogelijk is. Zo worden Edelherten, Wilde Zwijnen en Reeën in verscheidene biotooptypen geteld. Het gaat hierbij vooral om inzicht te krijgen in de populatiegrootte de geslachtsverhouding de reproductie en het populatieverlies. Een absolute schatting van de populatiedichtheid is hierbij slechts tot op zekere hoogte mogelijk. In het voorjaar van 1981 is eveneens een begin gemaakt met het tellen van de patrijs in enkele proefgebieden. De methodiek die hiervoor gehanteerd wordt is gelijk aan het Engelse systeem, uitgevoerd door de Game Conservancy.

gebied, waarin deze terreinen gesitueerd zijn. Hiervoor wordt in Nederland gebruik gemaakt van de 122 landbouwgebieden (L.E.I. gebieden), welke qua aard van de landbouw ieder op zich vrijwel homogeen zijn. Van ieder van deze 122 gebieden is jaarlijks bekend hoeveel oppervlakte de diverse gewassen hebben ingenomen, alsook de veebezetting (koeien, schapen, varkens, kippendichtheid).

In 1979 was ongeveer de helft van deze landbouwgebieden vertegenwoordigd bij de jachtveld-enquete. Op dit moment beschikken wij over de gegevens van drie opeenvolgende jachtseizoenen.

Oppervlakte van de velden

Kaart 1. Verspreiding gebieden Jachtveld-enquete 1980.

Kaart 2. Verspreiding Jachtopzichters-enquete 1980.

3. Het derde en zeker niet het minst belangrijke onderdeel van de inventarisatie berust op het verzamelen van afschot-, biotoop- en jachtdrukgegevens. Zoals al in het begin van dit stuk staat vermeld komt deze informatie van jagers en jachtopzichters. Zij vertegenwoordigen samen zo'n 1500 terreinen, verspreid over het gehele land (zie kaart 1 en 2).

Om in de toekomst de relaties te kunnen onderzoeken tussen de trend die standwildpopulaties vertonen en de aard van de landbouw is de ligging van de informatieve jachtvelden gerelateerd aan het landbouw-

Voorbeelden

Kaart 3 illustreert het hazenafschot per 100 ha (1 km²) gedurende het seizoen 1978/1979. De gebieden, die hierbij zijn ingetekend, zijn voor 10% of meer vertegenwoordigd. Met andere woorden: van 10% of meer van het totale potentiële leefgebied van de gebieden zijn de afschot- en jachtgegevens bekend.

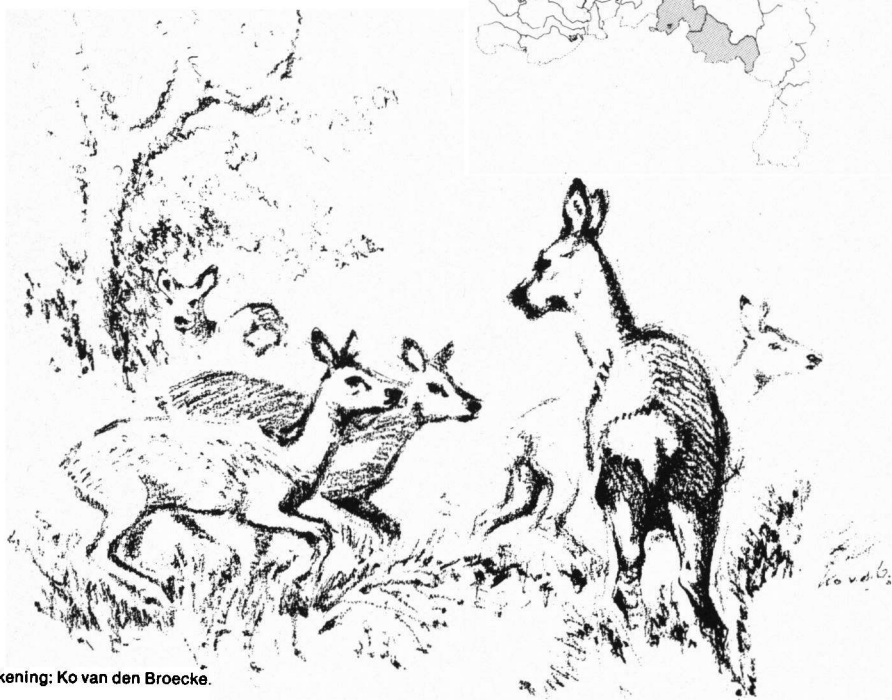
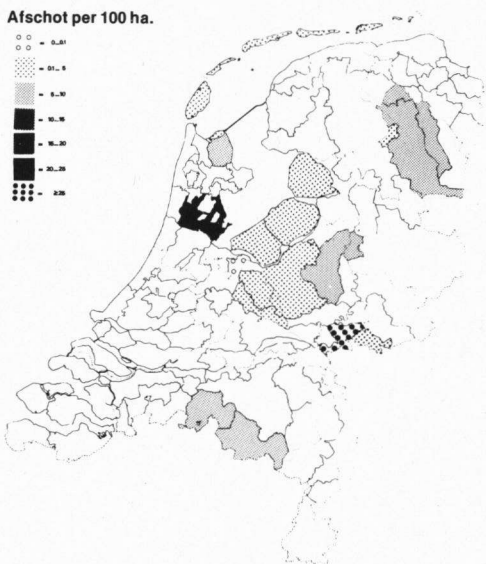
Daarbij blijkt dat het afschot of de oogst per gebied sterk uiteenloopt. De bedoeling van dit voorbeeld is om aan te geven hoe in de toekomst het afschot per 100 ha van één bepaalde soort gedurende één seizoen geïllustreerd kan worden. De diverse homogene

landbouwgebieden zijn hierin te onderscheiden.

Daarnaast is het ook mogelijk het trendverloop in het afschot gedurende een langere periode in beeld te brengen. De figuren van het verloop van het afschot van Hazen in de periode 1970-1980 zijn voor vier landbouwgebieden naast elkaar gezet. Het valt direct op dat er verschil is tussen deze vier gebieden, waarvan de eerste twee gelegen zijn op kleigronden en de laatste twee op zandgronden (zie figuur 1 t/m 4).

Het heeft hierbij echter weinig zin om het landelijk gemiddelde in grafiek te brengen,

Kaart 3. Afschotgegevens Haas.

tekening: Ko van den Broecke.

zoals figuur 5 aantoont.

Wel blijkt uit deze figuur dat de hazenstand landelijk een dalende trend heeft ondergaan.

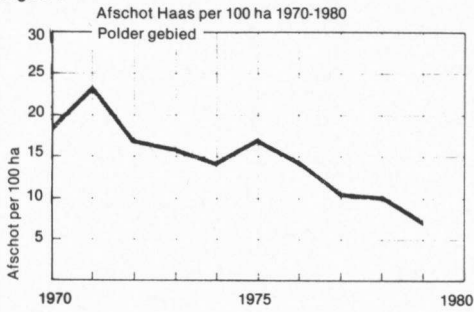
Bij beschouwing van het trendverloop moeten de verschillende homogene gebieden van elkaar worden gescheiden, zodat de fluctuaties duidelijk tot uiting kunnen komen. Later zal het dan mogelijk zijn om deze fluctuaties, alsook de trend per regio te toetsen aan factoren zoals klimaat, landbouwkundig gebruik, biotoopverandering en jachtdruk.

In een later stadium kan dan ook beter worden bekeken in welke specifieke gebieden een

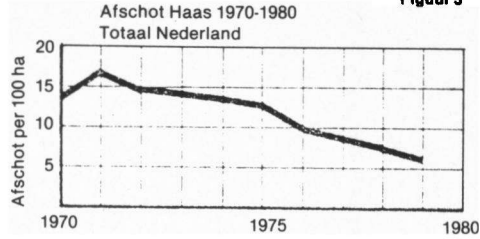
soort achteruitgaat en waarom, maar ook kan worden bestudeerd waarom de soort in andere gebieden rond een zelfde niveau schommelt of zelfs vooruitgaat.

Voor internationale integratie is het van fundamenteel belang om vast te stellen hoe men het afschot per 100 ha berekent. De berekeningen van het afschot per 100 ha zijn gebaseerd op die oppervlakten waar het afschot groter of gelijk is aan 1. Die gebieden, waar de soort voorkomt, maar waar het afschot 0 is, worden niet in de berekening opgenomen. Daarnaast wordt bij de berekening voor Hazen de oppervlakte water niet meegerekend.

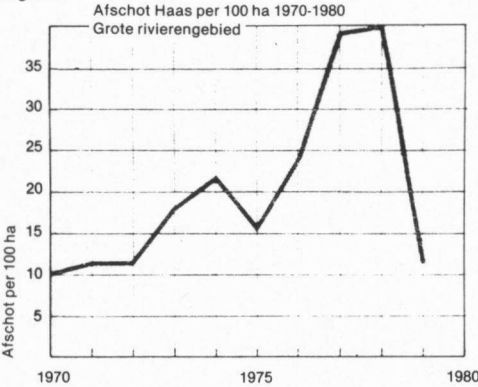
Figuur 1

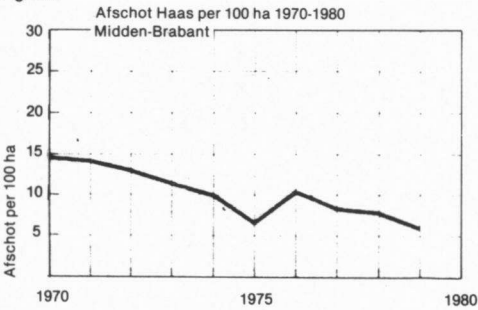
Figuur 5

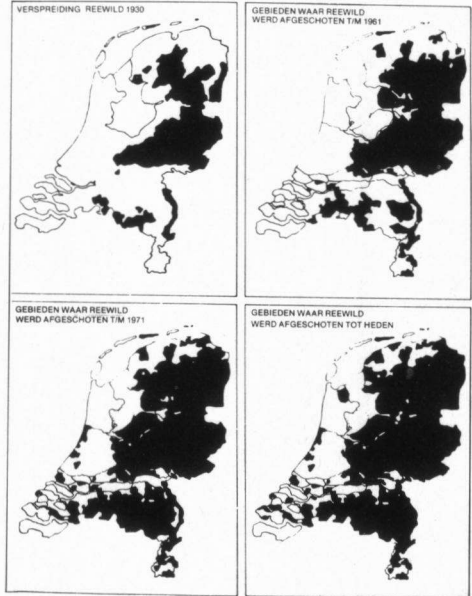
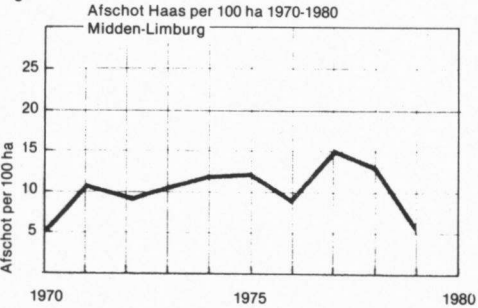
Figuur 2

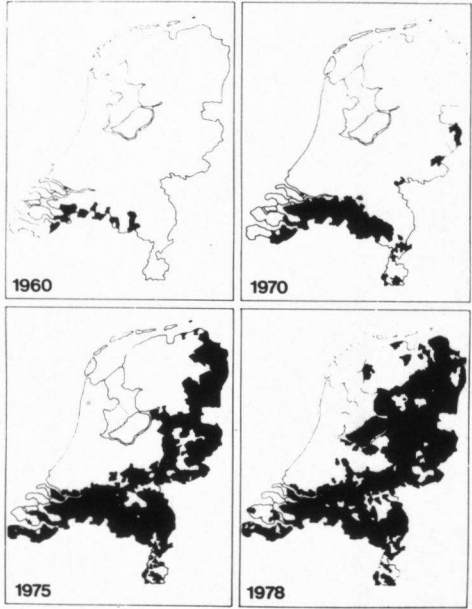
Figuur 3

Figuur 4

Verspreiding van de Muskusrat in Nederland.

tekening: Ko van den Broecke.

Statistisch gezien zijn de gegevens echter over een te korte periode beschikbaar om hieraan gefundeerde conclusies te verbinden.

Factoren, die wildstand beïnvloeden

Deze voorbeelden geven een indruk van de methodiek, welke gehanteerd kan worden om deze complexe materie te interpreteren.

Het zal zeker enige jaren vergen voordat een oorzakelijk verband gelegd kan worden tussen de trend van het afschot en bijvoorbeeld de aard van het grondgebruik. Gekozen is voor de relatie wildstand-landbouw omdat ca 70% van ons landoppervlakte bestaat uit cultuurgronden, 5% uit stedenbouw en industrie en voor 13% uit bos- en natuurgebied.

In ons land is de landbouw met alle bijbehorende activiteiten en gevolgen een belangrijke factor van invloed op de wildstand. De intensivering van het grondgebruik en de schaalvergroting zijn de laatste 20 jaar sterk toegenomen met alle consequenties van dien voor diverse wildsoorten. Daarbij heeft er ook een verschuiving plaatsgevonden van akkerbouw naar veehouderij. Zo is onder andere de hoeveelheid drijfmest in vele gebieden sterk toegenomen. Uiteraard zijn er veel

Nieuwe abonnees

Om onze kosten zo laag mogelijk te houden zijn er slechts een klein aantal extra exemplaren van dit nummer gedrukt. Nieuwe abonnees, die zich pas in de loop van dit jaar melden, moeten er rekening mee houden dat de eerste nummers van deze eerste jaargang bij een grote toeloop van abonnees wellicht niet meer nageleverd zullen kunnen worden. Abonnementen zijn slechts mogelijk door vooruitbetaling van de abonnementsprijs.

meer factoren, welke in min of meerdere mate de wildstand beïnvloeden, zoals klimaat, jachtdruk, voedselaanbod, populatiedichtheid, mortaliteit en type biotoop. Stapsgevijs zal dan ook in de toekomst worden getracht de relatie tussen de trends van de wildstand en de diverse parameters aan elkaar te toetsen om zo tot een beter inzicht te komen in de ecologie van de afzonderlijke wildsoorten en invloed van de verschillende factoren, waaronder de jacht hierop, objectief te bepalen.

■ F.J. Leeuwenberg, Directie Faunabeheer, postbus 346, 2700 AH Zoetermeer.

*) Toelichting: In 1980 is een Contactgroep Zoogdierinventarisatie in het leven geroepen met het doel om gezamenlijk zo volledig mogelijk gegevens over de verspreiding van zoogdieren bijeen te brengen.